

En de winnaar is...

J.J.M. Theeuwes

Toen ik nog op de middelbare school zat, werd elk jaar afgesloten met een prijsuitreiking. In een zaal met snotterende ouders werden we op het podium geroepen in volgorde van het totaal aantal punten op ons eindrapport. Terwijl de podiumlichten in de pijpen van zijn korte broek schenen, stond de eerste van de klas daar dan te glimmen, in zijn handen een pakketje verantwoorde boeken over pater Damiaan tussen de melaatsen en rond zijn oren een laurierkrans groot genoeg om Caesar jaloers te maken. De rest stond achter de coulissen totaal verkrampt te wachten. Wanneer pater directeur je naam afriep, gaf dat een ontlading die op rijpere leeftijd tot hartstilstand zou leiden. Ik heb er een verslaving aan prijsuitreikingen aan overgehouden.

Mijn jaarlijkse hoogtepunt is de Oscar-uitreiking. Ik weet dat het de commerciële belangen van Hollywood dient, dat het een perverse vorm van zelfkieteling is en dat belangrijke films veronachtzaamd worden, maar toch laat ik mij telkens meeslepen door de glitter en de glamour, het ritueel bij de presentatie van de nominaties, de spanning bij het openen van de enveloppe en de uitbarsting, zoenen en tranen na het uitroepen van de winnaar.

Er zijn prijsuitreikingen voor boeken en films, er zijn concoursen voor pianisten en fanfares, er zijn schoonheidswedstrijden voor honden, katten en slachtvee, er is zelfs een Europees songfestival. Er wordt al ruimschoots voldaan aan de wijdverspreide behoefte aan prijsuitreikingen. Toch zou ik er nog een willen voorstellen. Niet voor economen en hun vondsten, want daar is de Nobelprijs al voor, maar een prijs voor het (ruim gedefinieerde) economische beleid.

Er worden jaarlijks tientallen, zo niet honderden nieuwe beleidsvoorstellen geformuleerd. Ze tasten alle ons economisch bestel aan. Mijn voorstel behelst een jaarlijkse poedelprijs voor het slechtste beleid. We noemen hem de *Nicolo*, want zo heette Machiavelli van voren. Tegen begin september zouden de vijf genomineerde beleidsmaatregelen bekend gemaakt worden. Op Prinsjesdag zou de *Nikkelen Nicolo's* avonds op TV met een aangepast showprogramma worden uitgereikt.

Om voor de prijs in aanmerking te komen moet de maatregel in het afgelopen jaar de krant hebben gehaald zodat iedereen kan meediscussiëren. Hij moet getuigen van een grote mate van



ondeskundigheid en met veel geklungel gepaard gaan. Indien hij vooral uit hete lucht bestaat en desondanks met veel trompetgeschal wordt aangekondigd, kan dat alleen maar de kansen op de hoofdprijs vergroten. Absurd beleid met hoge amusementswaarde en beleid dat precies het tegenovergestelde bereikt van wat ermee bedoeld werd, zal altijd in de prijzen vallen.

De nominaties voor een Oscar zijn altijd subjectief en ook voor de *Nikkelen Nicolo* is objectiviteit een onbereikbaar ideaal. Bij wijze van voorbeeld en om aan te tonen dat mijn voorstel uitvoerbaar is, geef ik mijn eigen nominatielijstje voor het afgelopen jaar. Na veel schrappen kwam ik bij de volgende vijf nominaties terecht: de OV-kaart voor studenten, het mediabeleid, de sociale vernieuwing, de herziening van de winkelsluitingswet en de automatische koppeling. De volgorde is willekeurig.

De OV-kaart voor studenten is een beleidsvoorstel dat blaakt van inefficiëntie. Men geeft studenten, meestal tegen hun zin, recht op gratis openbaar vervoer. Voor hen wordt de prijs nul. Voor de samenleving zijn de marginale kosten van extra studenten in trein en tram positief. In de spits zelfs fors positief. Het onbelemmerde gebruik door studenten van het openbaar vervoer leidt tot extra inzet van mensen en materieel en extra investeringen. Als de kostenstijging bij het Ministerie van Verkeer de besparing bij Onderwijs overtreft, dan hebben we beleid dat voor veel geld veel leed veroorzaakt en dus terecht voor nominatie in aanmerking komt.

Alleen maar wegens de perfect absurde situatie waartoe het heeft geleid, verdient het mediabeleid de nominatie. Er is geen zinnig mens aan wie kan worden uitgelegd waarom een Neder-

landse zender als Veronique wel mag uitzenden terwijl een andere Nederlandse zender als TV-10 dat niet mag. De willekeur waarmee aan de ene financieringsgroep wel mogelijkheden worden gegeven en aan de andere niet, herinnert aan de wispelturigheid van een ouderwetse absolute monarch. Dit anachronisme is een sterk punt.

Zou de *Nicolo* aan de sociale vernieuwing worden gegeven dan ontstaat het probleem dat niemand weet waaraan het gegeven wordt. Dit is misschien wat verwarrend voor de gewone mens die normaal gesproken de prijs aan iets tastbaars of zichtbaars zou willen geven. Maar dat het absolute niets ook in de prijzen kan vallen, spreekt voor het beschavingspeil van onze samenleving.

De voorstellen om de winkeltijden met dertig minuten per dag uit te breiden, getuigt van een dergelijke hoge vorm van onbenulligheid dat de nominatie zeker verdiend is. Dat na jarenlang nadenken en vergaderen met alle belangengroepen deze zeer marginale verschuiving uit de bus komt, wijst op een hoogstaand gebrek aan visie. De tijd en de energie die in het vergaderen en beslissen is gestoken, weegt geenszins op tegen de marginale baten voor de consument. Nu de kosten van deze kneuterigheid nog eens flink opgetrokken worden door de stakingen van het winkelpersoneel versterkt dit alleen maar de kansen.

De koppeling van de ambtenarensalarissen en uitkeringen aan de loonindex van de particuliere sector is een hele sterke kanshebber omdat het zo scherp aantoonde dat de overheid in tegenstelling tot een gewone sterveling niet door ervaring wijzer wordt. Nederland heeft sinds 1979 een koppelingswet (de 'WAM') en om goede redenen werd die in de jaren tachtig één keer (sommige bronnen zeggen twee keer) toegepast. Na een dergelijke negatieve ervaring opnieuw hetzelfde beleid voorstellen, getuigt van een blindheid waar de gewone burger alleen maar kan van opkijken.

Ik stel me zo voor dat tijdens een feestelijke galavoorstelling de vijf genomineerden voor de *Nikkelen Nicolo* worden voorgesteld aan het publiek afgewisseld met optredens van Nederlandse artiesten. Aan het eind van de avond zou dan een representatief iemand de enveloppe openscheuren en terwijl Nederland ademloos toekijkt, uitroepen: "en de winnaar is..."

J.J.M. Theeuwes